

EWALUACJA PROJEKTU „NAJLEPSZE POLSKIE DOŚWIADCZENIA WE WSPIERANIU LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I STOWARZYSZEŃ MIKRO-PRZEDSIĘBIORCÓW”

Sylwia Szparkowska

1. Dane projektu

Grantodawca: MSZ RP w ramach programu „Wsparcie społeczeństwa białoruskiego 2011”

Beneficjent: Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica

Partner: Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości Wiejskiej „Komarovo”, Białoruś

Budżet: 161 200 PLN **Dotacja MSZ:** 152 780 PLN

2. Metodologia

Niniejszy raport ewaluacyjny jest przygotowywany na dzień 12 grudnia już po zakończeniu wszystkich działań przewidzianych w projekcie i w terminie pozwalającym ocenić zarówno realizację celów, jak osiągnięcie rezultatów projektu. Przygotowując ewaluację autor oparł się na następujących metodach: - ocena i analiza ankiet ewaluacyjnych, anonimowych wypełnionych przez uczestników warsztatów w Płużnicy / beneficjentów ostatecznych projektu; rozmowach z koordynatorem projektu Anną Szatkowską oraz koordynatorem białoruskim Tatianą Strizhenkową; rozmowach ze szkoleniowcami: Mirosławą Tomasik, Wojciechem Szpocińskim, Elżbietą Południk; Ocenie po zakończeniu działań projektowych białoruskich beneficjentów: Edwarda Wojtiachwitscha i Kazimira Rusaka.

3. Zrealizowane działania

Projekt był realizowany poprzez następujące działania:

- Wizyta studyjna w Komarowie połączona z warsztatami (analiza potrzeb społecznych, zarządzanie strategiczne w organizacjach) i rekrutacją uczestników;
- Opracowanie materiałów szkoleniowych
- Szkolenia/warsztaty w Płużnicy: budowanie potencjału instytucjonalnego NGO / Biznes społecznie odpowiedzialny / definiowanie i rozwiązywanie problemów lokalnych/ granty: opracowanie fisz projektowych
- Opracowanie filmu promującego projekt
- Seminarium podsumowujące projekt, Komarowo. 60 osób. Prezentacja materiałów projektowych i rezultatów projektu. Warsztaty z mieszkańcami. Nieformalna dyskusja - zaangażowanie społeczne

identyfikacja problemów

–Ewaluacja projektu. Przygotowanie raportu. Współpraca poprojektowa z partnerami.

Ocena konstrukcji projektu: Na podstawie rozmów z koordynatorami / trenerami wysoko należy ocenić poprzedzenie działań w Polsce rekrutacją połączoną z seminarium na Białorusi. Pozwoliła ona zaangażować w działania projektowe osoby aktywne, młode, zaangażowane lub gotowe zaangażować się w pracę społeczną / rozwijanie przedsiębiorczości na swoim terenie. Ponadto pozwoliła określić szczegółowo potrzeby szkoleniowe uczestników, dostosować program działań do ich oczekiwań. Warsztaty dotyczące analizy własnych potrzeb zwiększyły motywację, ale też sprawiły, że na zajęcia w Polsce uczestnicy przyjechali już z gotowymi pomysłami dotyczącymi zakładania mikroprzedsiębiorstw / zaangażowania w życie społeczne. Wysoka była motywacja i zaangażowanie uczestników w zajęcia w Polsce (100 proc. frekwencji na wszystkich zajęciach, aktywność – informacje od trenerów).

Program zajęć dostosowano do oczekiwań uczestników: szczególnie wysoko należy ocenić w części study-tour spotkania z dyrektorem Zespołu Szkół w Brodnicy i przedstawicielami Warsztatów Terapii Zajęciowej prowadzonych przez Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski – które pozwoliły nawiązać stałe kontakty między instytucjami a białoruskimi uczestnikami projektu, a także przykłady realizacji działań usługowych na wsi – np. siłowni / sali do ćwiczeń. Uczestnicy podkreślali, że część study-tour była cenna dzięki temu, że pokazywała przykłady przedsiębiorczości wiejskiej, a przez to nie abstrahowała od warunków w Komarowie na Białorusi. (opinia: Edward Woitiahovitsch, Kazimir Rusak).

W części warsztatowej / szkoleniowej w rozmowach uczestnicy podkreślali użyteczność: - modelu ścisłej współpracy władzy lokalnej z organizacjami pozarządowymi, delegowania im części zadań z zakresu prowadzenia polityki społecznej; - ścisłej współpracy / uzupełniania kompetencji przez organizacje pozarządowe na wsi; - użyteczność zajęć z tworzenia prostych stron internetowych i wykorzystania darmowego narzędzi internetowych; - użyteczność wykładów pokazujących źródła pozyskiwania grantów; - użyteczność warsztatów projektowych (opinie białoruskiego koordynatora, uczestników, ankiety ewaluacyjne).

Zarówno białoruscy uczestnicy, jak trenerzy podkreślali rozsądną konstrukcję projektu: od wspólnej rekrutacji, przez zajęcia w Polsce, po podsumowanie projektu na Białorusi – konferencję rozpowszechniającą rezultaty. Ta ostatnia pozwoliła ustalić zadania na przyszłość, wzmocnić

zaangażowanie uczestników, określić priorytety dalszej współpracy a w sposób jak najbardziej praktyczny – przygotować drafty aplikacji o granty. Taką konstrukcją udało się uzyskać dzięki ścisłej współpracy z partnerem już na etapie przygotowania aplikacji projektowej (opinia: koordynatorzy, trenerzy).

Ocena współpracy z białoruskim partnerem

Realizowany projekt był pierwszym, w którym wspólnie uczestniczyło Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica i Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości Wiejskiej „Komarovo”. Współpraca została podjęta dzięki dużemu zaangażowaniu partnera białoruskiego, jego świadomości potrzeb lokalnych i dobrej współpracy na etapie przygotowania projektu z jednej strony, z drugiej partner białoruski zaangażował się w oparciu o proponowany na etapie przygotowania projektu program zajęć. Białoruski partner podkreślał, że interesują go praktyczne dostosowane do realiów w jakich działa rozwiązania, stąd bardzo duże zainteresowanie warsztatami, w tym warsztatami projektowymi (informacje od szkoleniowców, koordynatorów).

Białoruski partner nie był zainteresowany tylko poznaniem polskich doświadczeń w prowadzeniu organizacji pozarządowych i wspieraniu mikroprzedsiębiorczości na terenach wiejskich w Polsce, ale chciał je wykorzystać do: 1. Instytucjonalnego wsparcia swojej organizacji, w szczególności pozyskania na swoim terenie osób zaangażowanych w życie społeczne; 2. Pozyskania narzędzi do prowadzenia działalności – w tym modeli działalności w Polsce, poznania obszarów działalności mikroprzedsiębiorstw / NGO na wsi, wykorzystania narzędzi internetowych.; 3. Współpracą w pozyskiwaniu grantów na prowadzenie działalności nie tylko przez głównego partnera projektu, ale także przez zaproszonych przez niego uczestników; 4. Pozyskaniem stałych partnerów w Polsce.

Zaangażowanie partnera, jego autorytet i współudział w moderowaniu zajęć merytorycznych był wyjątkowy na tle innych grup tego typu (opinia szkoleniowców). Pokazywały też, że Edward Woitiahovitsch podkreślał w rozmowach, że jemu osobiście takie zajęcia nie są potrzebne, natomiast uczestnikom dają szansę na spojrzenie na swoją pracę / zaangażowanie z zupełnie innej perspektywy. Pozytywnym zaskoczeniem był fakt, że uczestnicy pytali o narzędzia, które im samym pozwolą poprawić swoją sytuację, a nie oczekiwali, że ktoś za nich tę sytuację poprawi. W trakcie zajęć w Polsce nie było ani razu zgłaszane oczekiwanie „pomocy”, padały natomiast praktyczne pytania o metody rozwiązywania problemów.

W tym kontekście ciekawe mogą być potrzeby zidentyfikowane przez uczestników.

- zbyt krótki sezon turystyczny, nierównomierny rozwój turystyki wiejskiej
- brak spławności rzeki (zawalona po wichurze konarami drzew)– uniemożliwiający prowadzenie spływów kajakowych
- niewystarczająca wiedza / kompetencje pracowników tartaku powodujące wykorzystanie wartościowego drewna (dąb, buk) na palety
- potrzebę wykorzystania alternatywnych źródeł energii na terenie, na którym trudno doprowadzić linię energetyczną;
- potrzebę wymiany usług wraz z z systemem referencyjnym między dwoma społecznościami w Komarowie – stałych mieszkańców i „daczników”,czyli właścicieli działek rekreacyjnych
- potrzebę przeprowadzania szkoleń dla pracowników Ośrodka dla osób z problemami neuropsychiatrycznymi w Svirze
- potrzebę dostosowania programu zajęć w lokalnej szkole rolniczej do potrzeb rynku / ściślejszą współpracę z przedsiębiorcami.

Razem ze szkoleniowcami w trakcie warsztatów przygotowane były modele rozwiązania / odpowiedzi na wyżej wymienione problemy (fisze projektowe, modele działania). Wypracowano fisze projektowe, zidentyfikowano możliwości rozwiązania tych problemów (bezpośrednio przez Białorusinów, albo przy współpracy instytucji zewnętrznych, w tym polskich).

Podkreślić należy trwałość relacji nawiązanych z białoruskim partnerem – do konkursu Polska Pomoc Rozwojowa 2012 TRGP i Centrum „Komarovo” złożyły projekt odpowiadający na część zidentyfikowanych w trakcie pierwszego projektu potrzeb, Centrum wspiera uczestników projektu na swoim terenie. (szerzej o tym w rozdziale – trwałość projektu).

Analiza ankiet ewaluacyjnych

Badanie metodą ankiet ewaluacyjnych prowadzone było po zakończeniu study tour / części warsztatowej w Polsce wśród uczestników projektu. Ankiety były anonimowe. Wypełnienie ankiet zostało poprzedzone instrukcją dotyczącą wykorzystania ich i wyjaśnieniem, dlaczego istotne są szczerze odpowiedzi.

Pytania dzieliły się na zamknięte i otwarte. Pytania zamknięte oceniano w skali 0-7, przy czym 0 oznaczało „nie bardzo”, 8 – „bardzo”. Istniała możliwość skomentowania wszystkich pytań zamkniętych.

Nikt nie odmówił wypełnienia ankiety. Nie było też ankiet pustych, chociaż nie wszyscy wypełnili wszystkie rubryki. Niektóre osoby obszernie komentowały pytania ankietowe.

Uzyskano następujące średnie oceny:

1. Na ile przydatne były seminaria / warsztaty:

Dla Ciebie: średnia ocen – 6,2 (składowe: 5, 6, 6,7,7,6,6,7,6,6)

Dla Twojego otoczenia: średnia 5,5 (składowe 4, 5,6,6,6,6,6)

Komentarze: duża przydatność dla koncepcji przygotowania projektów, udział pokazuje, jak powinna wyglądać praca

2. Poziom informacji, trafność danych / przykładów

Średnia ocen: 6,0 (składowe: 6,6,7,5,6,7,7,4,6,6)

Komentarze: Bardzo ciekawy, dostępny i zrozumiały dla wszystkich

3. Przygotowanie programu miało wymiar praktyczny (logika, klarowność i jasność pokazanych metod)

Średnia ocen: średnia 5,7 (składowe: 7, 6, 4,5,5,6,6,6,6,6)

Komentarze: Wiedzę można wykorzystać w codziennej pracy, dla większego sukcesu i poprawy efektów na miejscu; Przydałoby się jeszcze więcej zajęć praktycznych. Zajęcia w grupach z ekspertami, najlepiej w oddzielnych pomieszczeniach pozwalają wykorzystać wiedzę i pracować najbardziej efektywnie.

4. Czy zajęcia i materiały były wystarczające by objaśnić w sposób wyczerpujący pełny zakres omawianych problemów, na przykład kluczowe pojęcia lub bariery?

Średnia ocen: 5,7 (składowe: 5,6,6,5,6,5,4,6,7,7)

Komentarze: Część praktyczna (warsztaty) być dłuższa. Nie 3-4 godziny dziennie, ale całe 3-4 dni; Program nasycony i pełny.

5. Prezentacja i format seminariów być (0=nudny-bardzo interesujący=7)

Średnia: 6,3 (składowe:7,7,5,4,5,5,7,7,7,6)

Komentarze: Przykuwający uwagę; Także slajdy powinny być tłumaczone na rosyjski;

6. Jak sądzisz, w jakim stopniu udało się zrealizować cel seminariów / programu. Czy przydadzą Ci

się one w Twoich przyszłych działaniach (nie całkiem-w pełni)

Średnia: 5,8 (składowe: 6,6,6,5,5,5,5,6,7,7)

Co może wpłynąć na realizację Twoich przyszłych działań: Udało się określić / zidentyfikować potrzeby, teraz potrzebna nam będzie pomoc w napisaniu projektów do ostatecznej wersji, takiej w której można projekt składać; Potrzebny jest czas na przetworzenie tych informacji; Konieczne jest wsparcie naszych władz lokalnych;

7. Jak w ogóle oceniasz seminary / program (bardzo słabo-bardzo dobrze)

Średnia: 6,3 (składowe: 7,7,6,6,5,6,6,7,7,6)

8. Jakie były zalety zajęć:

Komentarze: 1. Zdobyłem wiele użytecznych informacji, dobra praca całego zespołu, ciekawe zajęcia praktyczne przy pisaniu projektów. Dobre seminary. Dobrzy wykładowcy, Bardzo dobrze dobrany materiał (tematyka) seminariów; 2. Praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy; 3. Dobra wola wszystkich uczestników; 4. Układają się w głowie pomysły w gotowe już projekty i zaczynamy je przenosić na papier. Bardzo dziękuję. 5. Bardzo dobrze dobrani partnerzy. Bardzo dobrze dobrany program do naszych potrzeb. Duża przydatność doświadczeń polskich partnerów; 6. Wiedza i doświadczenie polskich wykładowców; 7. Konkretność, informacyjność, kompleksowość; 8. Dobra organizacja, zajęcia trzymające w napięciu; przydatność informacji; ciekawe wyjazdy; pokazywanie spraw z różnych stron; możliwość lepszego poznania kraju; możliwość wykorzystania treści wykładów u siebie (w domu

9. Dodaj, co Twoim zdaniem służyłoby poprawie jakości zajęć, by bardziej odpowiadały oczekiwaniom i potrzebom uczestników. To pytanie zadajemy po to, by lepiej w przyszłości przygotowywać zajęcia

Komentarze: 1. Żadnych uwag nie mam; 2. Przydałoby się więcej czasu poświęcać konkretnej pracy przy pisaniu projektów, ale jeśli będzie kontakt przez e-mail, to czasu było dostatecznie dużo, żeby zrozumieć zasady pisania projektów; 3. Konieczne jest na końcowym etapie przygotować gotowe projekty, podpisać gotowe porozumienia, wykorzystać na przyszłość dzisiejsze działania. 4. Na technikę pisania projektów powinno być poświęcone więcej czasu, szczególnie na wypełnianie formularza; 5. Program zajęć przekroczył moje oczekiwania.

Ocena na podstawie ankiet

Uczestnicy oceniali program zajęć dobrze lub bardzo dobrze, co jest tym bardziej cenne, że pytania

były zadawane w sposób niezagrażający, umożliwiając krytykę.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że w ankietach uczestnicy odnoszą się przede wszystkim do części warsztatowej co tłumaczyć należy dwojako: - ankiety były prowadzone bezpośrednio po zakończeniu tej części zajęć w Polsce; - uczestnicy pracowali razem ze szkoleniowcami nad swoimi problemami, wykorzystując wiedzę nabytą w trakcie wykładów / study-tour. Przez to była to część najbardziej samodzielna i praktyczna.

Równocześnie jednak zwrócenie uwagi przez uczestników na praktyczny wymiar zajęć pokazuje ogromny sukces całego projektu – trafienie już na etapie rekrutacji do grupy gotowej samodzielnie pracować nad swoimi zadaniami, gotowej kontynuować podjęte w Polsce wyzwania i oczekującej wsparcia, ale nie rozwiązywania problemów za nich. Zwraca uwagę nastawienie uczestników na cel (wymieniane wartości typu: przydatność, informacyjność, kompleksowość, dobre przygotowanie szkoleniowców) bardziej niż na proces i skupienie na dobrej atmosferze. Charakterystyczne, że żaden z uczestników nie pisze, że się dobrze bawił, dużo widział a wykładowcy byli sympatyczni tylko ocenia ich według ściśle merytorycznych kryteriów. Taki dobór grupy świadczy o bardzo precyzyjnie przeprowadzonej rekrutacji i ścisłym dostosowaniu całego programu warsztatów /study tour do oczekiwań uczestników. Uwagi krytyczne odnoszą się do niewystarczającej liczby godzin szkoleniowych, co jeszcze wzmacnia tezę o bardzo dobrym doborze wymagającej grupy i dostosowaniu zajęć do jej potrzeb.

Analiza realizacji celów projektu

Zakładane cele: 1 . Wzmocnienie instytucjonalne zrzeszenia przedsiębiorców Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości Wiejskiej jako modelowej instytucji aktywizacji przedsiębiorców na wsi.

Cel został osiągnięty dzięki wsparciu merytorycznemu instytucji, zaproponowanie jej atrakcyjnych narzędzi działania w swoim terenie (pomoc przy pisaniu grantów, wyjazdy szkoleniowe do Polski, oferta oparta na polskich doświadczeniach). Dzięki realizacji projektu wzrósł autorytet niezależnej instytucji – jako rozsadnika inicjatyw społecznie użytecznych (wsparcie domu pomocy niepełnosprawnych, poprawa jakości edukacji zawodowej) i przydatnych w prowadzeniu usług małego biznesu (np. wynajem kajaków, wykorzystanie wartościowego drewna, budowanie oferty agroturystycznej). W działalność organizacji zostali zaangażowani nowe osoby spośród mieszkańców.

2 . Identyfikacja i efektywne rozwiązywanie lokalnych problemów społeczno-gospodarczych, także

przy użyciu dostępnych na Białorusi narzędzi finansowych (wewnętrznych i zewnętrznych)

Dzięki realizacji projektu uczestnicy nauczyli się identyfikować problemy oraz mówić o nich w sposób niezagrażający, zorientowany na cel (rozwiązanie problemu, złagodzenie jego efektów, poszukiwanie sojuszników). W trakcie trwania projektu problemy zostały zidentyfikowane i opisane, w fazie poprojektowej trwają prace nad ich rozwiązaniem dzięki środkom finansowym instytucjonalnym (np. aplikacja do programu Polska Pomoc Rozwojowa 2012 – projekt podnoszący kwalifikacje absolwentów, który ma na celu przeciwdziałanie ucieczce ludzi wykształconych ze wsi, przygotowanie projektu do PPR 2012 – wsparcie Domu Pomocy Społecznej przez kształcenie kadr : trenerów i wolontariuszy; przygotowanie projektu do programu Leonardo da Vinci wraz z partnerem polskim i niemieckim – kształcenie ustawiczne) oraz wykorzystaniu zasobów lokalnych w celu rozwiązania problemów (np. współpraca z służbami parku narodowego w usunięciu zawałisk drzew uniemożliwiających spływ rzeką Straczą).

3 . Wzmocnienie przedsiębiorczości wiejskiej (innej niż agroturystyka) poprzez wskazywanie nowoczesnych, efektywnych metod wsparcia inicjatyw biznesowych na wsi.

Cel zrealizowany dzięki szkoleniom / zajęciom w Zespole Szkół Zawodowych zaowocuje prawdopodobnie pracą nad wspólnym programem kształcenia / staży zawodowych. Szkoła realizuje program wykorzystania działalności usługowej na terenach wiejskich, realizując modelową współpracę m.in. z samorządem i lokalnymi przedsiębiorcami. Przedsiębiorczość wiejska na Białorusi wymaga dalszego wsparcia. Jest to jeden z celów projektu zgłoszonego w konkursie PPR 2012 przez Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica „Lokalne partnerstwo na rzecz wsparcia aktywności zawodowej młodzieży na obszarach wiejskich”.

4 . Zaangażowanie przedsiębiorców w rozwiązywanie lokalnych problemów społeczno-gospodarczych przez promocję inicjatyw odpowiedzialnego biznesu

Cel częściowo osiągnięty dzięki promocji ekologicznych i alternatywnych źródeł pozyskiwania energii, jednak ze względu na szczupłość sektora biznesu w tym regionie zaangażowanie drobnych przedsiębiorców na rzecz lokalnej społeczności wymaga dalszego zaangażowania (sprzyja temu projekt przygotany przez Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski adresowany do Domu Pomocy w Svirze - próba stałego zaangażowania przedsiębiorców w działania społecznie użyteczne: fundrising prywatny na rzecz domu)

5 . Uzyskanie finansowej niezależności NGO, poprzez wykorzystanie dostępnych możliwości korzystania ze środków zewnętrznych (granty) i promocję pozyskiwania środków wewnątrz

środowiska (fundraising)

Cel osiągnięty dzięki intensywnym szkoleniom. Organizacja Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości nie korzysta ze środków rządowych i – co podkreślają jej liderzy – na swoją działalność pieniędzy nie potrzebuje. Taka postawa zapewnia jej niezależność i utrudnia jakikolwiek wpływ ze strony władz na jej działalność. Centrum „Komarowo” raczej samo udziela pomocy merytorycznej organizacjom / instytucjom działającym na tym terenie, niż musi z takiej pomocy korzystać. Natomiast dzięki realizacji projektu wzmocnione zostają jej kompetencje w ubieganiu się o granty na rzecz lokalnej społeczności i rozwój inicjatyw społecznie użytecznych (np. portal pośrednictwa usług i pracy, dostęp do internetu dla społeczności wiejskiej, mikro-elektrownia wodna oświetlająca park).

Ocena realizacji rezultatów założonych w projekcie

1 Przeszkolenie 10 uczestników działań w dziedzinie: zarządzania strategicznego w organizacji, tworzenia stabilnych struktur ekonomicznych, partnerstwa - w tym ekonomicznego

2 Zrealizowane w trakcie szkoleń / study tour w Polsce. Źródła weryfikacji: dokumentacja projektu, w tym dokumentacja fotograficzna, listy obecności, wypełnione ankiety ewaluacyjne

3 Dostarczenie modeli społecznego zaangażowania biznesu bezpośrednim beneficjentom białoruskim i nagłośnienie ich poprzez publikacje projektowe.

Projekt i jego rezultaty był popularyzowany na dwa sposoby – poprzez film promujący projekt:

<http://youtu.be/GvxAMQ0QrxQ> oraz poprzez konferencję promującą rezultaty projektu

(Komarovo, 50 uczestników). Jednym z rezultatów projektu jest – wspierane merytorycznie przez Centrum „Komarovo” aplikacji w konkursie PPR 2012 dla Domu Pomocy Niepełnosprawnym w Svirze (wniosek składany przez Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom

Niepełnosprawnym). Dyrektor domu w Svirze był uczestnikiem study-tour w Polsce, a Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Stowarzyszenie były pokazywane jako jeden z przykładów zaangażowania przedsiębiorców na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych.

4

5 Przeszkolenie i przygotowanie, wspólnie z beneficjentami, 4 fisz projektowych z zakresu projektów miękkich i inwestycyjnych odpowiadających na potrzeby zidentyfikowane w trakcie rekrutacji

6 W trakcie trwania projektu przygotowano 6 draftów projektów, z których dwa zostały już złożone w pierwszym konkursie grantowym, trzeci jest na końcowym etapie przygotowań, a pozostałe są dopracowywane pod kątem oczekiwań różnych grantodawców.

7Fisze opracowane w trakcie zajęć dotyczyły:

8- programu stażowego dla młodzieży uczestniczącej w działaniach Centrum „Komarowo” (Projekt złożony przez Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica wykorzystuje i rozszerza koncepcje wszechstronnego wsparcia zawodowego młodzieży. Aplikacja o grant została już złożona);

9- projekt wsparcia zawodowego instruktorów i pedagogów Domu Opieki w Svirze – koncepcja została wykorzystana i rozszerzona w złożonym już projekcie Wąbrzeskiego Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski.

10- Projekt kształcenia ustawicznego / podnoszenia umiejętności zawodowych przez pracowników firmy z branży meblarskiej – aplikacja zostanie złożona w najbliższym callu dotyczącym kształcenia ustawicznego w ramach programu Leonardo da Vinci – współpraca polsko-niemiecka przez Zespół Szkół w Brodnicy (partnerzy białoruscy mogą uczestniczyć w działaniach, choć nie mogą być ich bezpośrednim beneficjentem)

11- Projekt rozwoju turystyki ekologicznej na rzece Straczy – zidentyfikowano problem prawny, tj. własności rzeki płynącej przez tereny chronione. Po wyjaśnieniu / zaangażowaniu zarządzającego terenem projekt może zostać aplikować o grant, ponieważ zarówno działania, jak cele zostały już określone.

12- Dwa projekty związane z turystyką: przedłużenia sezonu turystycznego i programu stażowego dla rolników którzy chcą prowadzić agroturystykę pozostaje w tej chwili na etapie fisz projektowych.

13- Ponadto istnieje potrzeba opracowania programu podnoszenia kompetencji adresowanego bezpośrednio do rolników, być może w porozumieniu z lokalną szkołą zawodową (szkoła rolnicza, współpracująca z Centrum Komarovo).

14- Centrum „Komarovo” poszukuje partnerów na terenach przygranicznych (objętych programem Polska-Ukraina-Białoruś) do realizacji projektu inwestycyjnego (dostosowanie zdewastowanego dworu wraz z parkiem w Komarowie do potrzeb stworzenia inkubatora przedsiębiorczości). W trakcie trwania projektu (w trakcie wizyt na Białorusi oraz przez kontakt mailowy) zidentyfikowano potrzeby białoruskiego beneficjenta tj. dookreślenie formy prawnej własności /użytkowania pałacu.

15

Współpraca będzie prowadzona także po zakończeniu projektu.

Podsumowując: W trakcie realizacji projektu znacznie przekroczono zakładane rezultaty. Widać potrzebę dalszego rozwoju tego kierunku wsparcia beneficjentów białoruskich (podkreślają to zarówno szkoleniowcy, jak trenerzy, uczestnicy. Ta informacja wynika też z ankiet ewaluacyjnych)

1 Film promującego społeczną odpowiedzialność biznesu i współpracę (zrzeszanie się) przedsiębiorców: minimum 120 odsłon na youtube.

2 Film był prezentowany w trakcie konferencji podsumowującej projekt, jest też dostępny na youtube pod adresem: <http://youtu.be/GvxAMQ0QrxQ>, a także na stronach internetowych aplikującego.

1 Raport ewaluacyjny: ocena realizacji projektu, zalecenia dla grantodawcy, instytucji aplikującej i partnera dotyczące realizacji podobnych projektów

Raport jest przygotowany zgodnie z założeniem

Założenia i ryzyka projektu

Zgodnie z założeniami, przyjętymi już na etapie przygotowania projektu wszyscy uczestnicy projektu, w tym w szczególności lider organizacji białoruskiej działali w dobrej wierze i z pełnym zaangażowaniem na rzecz projektu.

Realizowana była zasada przejrzystości i inne reguły ustalone w konkursie przez polski MSZ – co wynikało szczególnie z nadzoru merytorycznego i finansowego nad projektem.

W pełni zrealizowane zostało założenie, że udział polskich ekspertów w rekrutacji oraz narzucenie obowiązku, wszystkim uczestnikom warsztatów w Polsce, przedstawienia analizy lokalnych problemów i wykazania się wiedzą merytoryczną na temat swojego lokalnego środowiska zagwarantuje skład grupy zaangażowanej i zainteresowanej działaniem na rzecz lokalnej społeczności lub rozwijanie własnych przedsiębiorstw.

Nie doszło do uwzględnianego na etapie przygotowania projektu ryzyka niestabilności politycznej Białorusi ani do prób wpływania na stabilność organizacji partnerskiej. Te ostatnie ograniczał sam partner zapraszając do udziału np. w konferencji podsumowującej projekt na Białorusi przedstawicieli lokalnej władzy. W sumie w konferencji uczestniczyło 50 osób, a przedstawiciel lokalnej władzy odnosił się do projektu życzliwie, tymbardziej że – co także założono już opracowując projekt – działania ze względu na swój gospodarczy charakter i doświadczenie ekspertów, choć przyczyniają się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, nie tworzyły dodatkowego zagrożenia dla beneficjentów bezpośrednich projektu.

Zrealizowane zostało za to ryzyko opóźnień w wydawaniu wiz białoruskich polskim ekspertom szczególnie konsulatu w Warszawie wielokrotnie wzywał ubiegających się o wizy pod różnymi

pretekstami. W wypadku jednej osoby, dziennikarki „Rzeczpospolitej” uniemożliwiło to wyjazd na Białoruś. Sposobem ograniczania tego ryzyka – słusznie założonym już w trakcie przygotowania projektu – było planowanie działań z dużym wyprzedzeniem czasowym i zaplanowanie wydatków na wizy ekspresowe.

Trwałość projektu

O trwałości projektu świadczy nawiązanie bliskiej, trwałej współpracy poprojektowej wyrażającej się wspólnym aplikowaniem o granty ze strony Towarzystwa Rozwoju Gminy Płużnica i Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości Wiejskiej „Komarowo”, ale – co równie ważne – wspieranie przez obie te organizacje współpracy innych instytucji ze swojego terenu. Jest to modelowy przykład działania organizacji pozarządowych o podobnym charakterze, działających w podobnym środowisku (choć odmiennych warunkach) na rzecz lokalnych społeczności.

O trwałości projektu świadczy też zaangażowanie uczestników projektu w działalność społeczną / rozwój własnych firm, włączenie ich w rozwiązywanie problemów lokalnych (w tym ubieganie się o granty na rozwiązanie tych problemów), utrzymywanie stałych kontaktów ze szkoleniowcami nie tylko przez koordynatora / liderów projektu, ale też jego beneficjentów.

O trwałym wsparciu Centrum „Komarowo” świadczy też fakt, że angażuje się ono nie tylko w działania bezpośrednio w swojej wsi, ale też w okolicznych miejscowościach – wspierając dom w Svirze oraz niewielką organizację w Lintupach (oba rejon Miadielski)

Podsumowując

Projekt realizowany przez Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica wraz z Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości Wiejskiej „Komarowo” może być traktowany jako projekt modelowy, działania dwóch bliźniaczych organizacji w podobnym środowisku, kierowanych przez liderów o podobnie silnej osobowości, angażujących się na rzecz społeczności lokalnych. Co więcej ścisła współpraca tych organizacji tworzy efekt synergii, promieniując na inne instytucje / organizacje na tym terenie, a dalsza współpraca może przynieść równie dobre efekty.